

ROSTRA ECONOMICA

INHOUD

	pag.
Redactioneel	1
Bezinning op de structuur van onze opleiding	2
Voor minder begaafde studenten II R. Kaptijn	7
„Curieus” en „Dominusculus tecum” P. Stek	8
Bloempjes	8

grote voorraad
sociaal- en bedrijfseconomische boeken

ACADEMISCHE BOEKWINKEL P. H. VERMEULEN
op de Grimburgwal 13, Amsterdam, tel. 248312

P. VELTHUYS Cz.

econ. drs.

Repeteert

Candidaatsexamen:
Sociale en Bedrijfseconomie

Doctoraalexamen:
Bedrijfseconomie

Marnixstraat 290 - Kamer 309 - Amsterdam-W.

Spreekuur: woensdag 3 tot 4 uur.

Tel. Zaandam (O 2980) 63315, 's avonds en weekend.

Mr. H. VAN DER MEULEN

repeteert

voor Candidaats en Doctoraal examen economie

BURGERLIJK RECHT en HANDELSRECHT

v. TUYLL v. SEROOSKERKENPLEIN 36 II - AMSTERDAM - TEL. 722745

ROSTRA ECONOMICA

MAANDBLAD VAN DE STUDIEVERENIGING DER ECONOMISCHE
FACULTEIT VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Redactie: M. Fase, B. F. van Ittersum, P. C. Maljers, J. J. Meltzer,
R. Schöndorff, P. Stek

Gelieve stukken voor de redactie bestemd te zenden aan:
M. Fase, Spaarndammerdijk 265. - Voor advertenties wende
men zich tot: A. H. M. Cavadino, Zomerdijkstraat 6, Amsterdam.

Redactioneel

Tien nummers zijn reeds verschenen sinds de redactie zich voor de laatste maal, door copytekort of anderszins, geroepen voelde een aflevering op pagina 1 te begeleiden met een korte aanprijzing van de inhoud. Aangezien er dus wellicht reeds leden van de S.E.F. zijn, welke hun kandidaatsexamen gedaan hebben zonder dat zij ooit een onzer redactionele inleidingen hebben kunnen raadplegen, achten wij de tijd gekomen de traditie te herstellen. De hoofdschotel van dit nummer vormt het misschien langste redactionele artikel dat ooit in Rostra verscheen. Het handelt over het onderwijs aan de Faculteit en is een neerslag van uitvoerige discussies die op vele plaatsen door de studenten gevoerd werden en worden. De redactie is er zich van bewust dat dit artikel door zijn soms scherpe toon en zijn aperte stellingen vele reacties zal oproepen, temeer daar het zich mengt in zaken welke uiteindelijk ter beslissing van de hoogleraren staan. Toch meenden wij tot publicatie te moeten overgaan, temeer daar de hoogleraren immer van grote belangstelling voor problemen welke onder studenten onderwerp van gesprek vormen hebben blijk gegeven. Toon en vorm zien wij verantwoord door het doel, nl. een discussie op gang brengen.

Voorts kunt U zich in dit nummer verzadigen aan een tweetal limericks en de boodschappen onzer adverteerders.

Redactie

Bezinning op de structuur van onze opleiding

1. Inleiding.

Bij de beoordeling van huwbare dochters hoort men in onze samenleving nogal eens de qualificatie: „Ja maar, zij komt uit een goed nest”. En of daarbij nu karakterologische, biologische of economische merites in het geding zijn, het feit blijft bestaan, dat bij herhaling in eerste instantie iemands bakermat wordt beoordeeld en pas in de tweede plaats de persoon zelf. Dit geldt niet slechts voor jonge meisjes, maar ook voor jonge economen, ditmaal onafhankelijk van hun kunne en een enkele maal zelfs onafhankelijk van hun kunnen. De naamlijst van nederlandse economen zou zonder vermelding van de plaats van afstuderen nu eenmaal een vrij onhandelbare brochure zijn.

Als men deze plaats wel vermeldt, weet men heel wat meer. En wel zoveel meer, dat bij de redactie een gevoel van bezorgdheid is ontstaan. Een bezorgdheid, die is gegroeid, naarmate wij meer inzicht kregen in de economische wetenschap, de wijze, waarop deze aan onze faculteit wordt gedoceerd, en de consequenties daarvan.

Wij doelen hier met name op de scheiding van „bedrijfseconomie” en „sociale economie”, zoals deze aan onze faculteit is doorgevoerd¹⁾. Deze scheiding is geen specialisatie van „meer praktisch” en „meer theoretisch” ingestelden. Zij betekent bij ons een breuklijn tussen het gebied van de algemene economie en dat van een stelsel, dat, vreemd genoeg, ondanks de aanspraak een deelwetenschap van de algemene economie te zijn, uitgangspunten heeft en stellingen poneert, die in strijd zijn met de bevindingen van die algemene theorie^{2) 3)}.

In de praktijk van de studie aan onze faculteit heeft dit tot gevolg, dat wij bij herhaling worden geconfronteerd met wrijvingen, ja zelfs botsingen, tussen aanhangers van de „Amsterdamse School” en de rest van de economische wetenschap. In het prille begin is men, onder de roes van de vervangingswaardetheorie, geneigd partij te kiezen voor het produkt van eigen bodem.

De met vervangingswaardetheorie geïmpregneerde eerstejaars bladert argeloos in b.v. het boek van Van Zwijndregt of het Repertorium „Economie”⁴⁾. Wie schetst zijn verbazing en schrik, als hij daar heren tegenkomt met namen als Menger, von Böhm-Bawerk en von Wieser; lieden die een subjectieve waarde-leer blijken te verdedigen en die alter-

natieve kosten, opportunity costs voorstaan. Ongetwijfeld vergissen zij zich. Hij bant hen uit de gedachten door hun het gemeenste predikaat toe te kennen, dat hij in die tijd ter beschikking heeft: „Rotterdamers!”

Desondanks blijft deze ondervinding nawerken en zij sticht verwarring in het onervaren brein. Een verwarring, waartoe in ruime mate wordt bijgedragen door de vervaardiging van een bedrijfseconomische scriptie. Zo men zich al de moeite getroost daartoe een bedrijf te bezoeken, zal men constateren, dat er grote, bloeiende bedrijven bestaan, welke niet volgens de vervangingswaardetheorie calculeren. Dit is de tweede schok.

Kennisneming van, wat zoal in de vaklektuur naar voren wordt gebracht, brengt de climax: regelmatig wordt, zoals men dat in wetenschappelijke kringen mag verwachten, kritiek geleverd op de theorie van Limperg. Verschillende auteurs hebben principiële kwesties aan de orde gesteld. We denken aan het artikel van Van Muiswinkel in het M.A.B. van december 1958. Hoewel men van competente zijde een weerlegging heeft beloofd, is deze thans, na ruim vier jaar, nog steeds niet verschenen. Een ander voor-

1) Zie Th. Limperg - „Eenige beschouwingen over kostprijs en prijsvorming als bedrijfshuishoudkundig probleem”. Opgenomen in *Bedrijfseconomische Studiën* - Haarlem 1932, pag. 179 e.v. Hierbij moeten wij echter niet vergeten, dat Limperg een naar elkaar toegroeien van beide takken van wetenschap niet ondenkbaar achtte.

2) Dit zullen wij nog toelichten.

3) De verklaring van deze dichotomie ligt in het historische vlak. Men kan ruwweg zeggen, dat de sociaal-economen nazaten zijn van filosofen met speciale belangstelling voor de maatschappelijke welvaart. Met evenveel recht kan men de bedrijfseconomie zien, als een universitaire uitloper van de accountantsopleiding. In Amsterdam was de accountant, Limperg, de grondlegger van de bedrijfseconomische opleiding aan onze universiteit.

4) J. van Zwijndregt - *Hoofdstukken der economie*, 9e druk - Groningen 1956.

J. E. Andriessen - *Deel „Economie” van het repertorium der sociale wetenschappen* - Amsterdam 1959.

beeld is het opstel van Van der Zijpp in De Economist van april 1960. De reactie van Kleerekoper hierop in hetzelfde blad, mei 1960, kan niet als een adequate ontzenuwing van Van der Zijpp's betoog worden beschouwd. Deze twee voorbeelden kunnen nog met een reeks andere van dezelfde strekking worden aangevuld ⁵⁾.

Geen wonder, dat de student het spoor bijster dreigt te raken, wanneer deze kritieken niet in een wetenschappelijke handomdraai worden weerlegd. Verwarring maakt nu plaats voor twijfel. Voor velen is dit een aansporing het wetenschappelijk ouderlijk huis aan een nauwkeurige, nadere analyse te onderwerpen. De beoordeling zal niet in alle opzichten mild zijn. Lezers met gevoel voor beeldspraak zullen ons wellicht willen toeroepen: „Gij zult niet het eigen nest bevullen!“. Ons doel is echter geenszins eigen waarden te ondergraven, door afbreuk te doen aan onze opvoeders, maar veeleer te streven naar een verstevigen van de eigen positie door te pogen de ouders te bewegen een aantal onvolkomenheden, die naar onze (en veler) mening kleven aan het opvoedingssysteem, ongedaan te maken.

2. Het object van de bedrijfseconomie

In zijn bekende brochure heeft Limperg ⁶⁾ betoogd, dat de bedrijfseconomie een deelwetenschap van de economie is. Het ervaringsobject van de nieuwe wetenschap zou het bedrijf, het kenobject, het economisch motief zijn. Van der Schroeff heeft er later op gewezen, dat het niet alleen gaat om de verschijnselen in de bedrijfshuishouding, maar ook om de verschijnselen met betrekking tot de bedrijfshuishouding. Uitgaande van deze stelling hebben Limperg en zijn volgelingen een complex van uitspraken geformuleerd, dat zij tot een wetenschap willen integreren. Laten wij nu de hierboven genoemde grondstelling onderzoeken. Wat betreft het economisch motief als kenobject kunnen wij kort zijn. O.a. door Robbins ⁷⁾ en Hennipman ⁸⁾ is duidelijk aangetoond, dat het kenobject van de economie geenszins het economisch motief kan zijn. Dit economisch motief kan dus ook niet het kenobject van een deelwetenschap zijn ⁹⁾.

Hoe is het met het ervaringsobject van de bedrijfseconomie gesteld? In de economie vormt de bedrijfshuishouding een belangrijk knooppunt in de analyse. Kostenstructuur, afzetsituatie, prijszetting en de doelstelling van de onderneming zijn regelmatig terugkerende thema's in de theorie van het ondernemersgedrag. Streng genomen zouden deze vraagstuk-

ken volgens de Amsterdamse School als het specialisme van de bedrijfseconomie moeten worden beschouwd. In de praktijk blijkt echter, dat de vernieuwingen in de theorie van het ondernemersgedrag afkomstig zijn van de beoefenaren van de algemene theorie.

Nu het verklaren van de verschijnselen in en met betrekking tot de bedrijfshuishouding door de bedrijfseconomen aan de algemene leer wordt overgelaten, moet men zich afvragen, wat de taak is van de bedrijfseconomen. Volgens de gangbare definitie is economie de studie van handelingen, die het beschikken over relatief schaarse middelen met alternatieve aanwendingsmogelijkheden betreffen. Wij kunnen niet inzien, dat de bedrijfseconomie mede hieruit haar bedrijfspolitieke conclusies trekt. Deze conclusies zijn dus o.i. niet in economische zin afgeleid.

Dit zullen wij nu trachten toe te lichten, waarbij wij ons terwille van de overzichtelijkheid houden aan de indeling van de bedrijfseconomie in leerstukken.

⁵⁾ A. Heertje - „Vervangingswaardeperikelen“ in Rostra Economica van december 1954.

J. E. Andriessen - De ontwikkeling van de moderne prijstheorie - Leiden 1955, i.h.b. blz. 135 e.v.; ook zijn opstel in De Economist van 1957, blz. 829 e.v., getiteld „Het antimarginalisme in de bedrijfseconomie“.

J. Kreiken - Een essay over de objectieve winstberekening en de gevaren van de vervangingswaardetheorieën voor onderneming en maatschappij - Haarlem 1957.

A. Heertje - „Niet-identieke vervanging en afschrijving“ in M.A.B. van oktober 1960. Illustratief zijn ook enige recente beschouwingen van zijn hand in „Orbis Economicus“ van februari en april 1962.

Zie verder nog: R. Slot - Kostenvariabiliteit en variabele kostencalculatie - Leiden 1962. Weliswaar maken wij hier het voorbehoud, dat deze problematiek in de colleges van Prof. Van der Schroeff verwerkt wordt.

⁶⁾ Th. Limperg Jr. - Het object der bedrijfshuishoudkunde, 5e onveranderde dr. Purmerend 1953, pag. 19 e.v.

⁷⁾ L. Robbins - An essay on the nature and significance of economic science - London 1952, Hoofdstuk 1.

⁸⁾ P. Hennipman - Economisch motief en economisch principe - Amsterdam 1945, pag. 389 e.v.

⁹⁾ In dezelfde geest, P. Verburg, Economische beslissingselementen in de organisatie, 1961, pag. 9 e.v.

3. De leer van de kostprijs

Een van de voornaamste leerstukken van de bedrijfseconomie is „de leer van de kostprijs”. Wie verwacht zou hebben, dat de bedrijfseconomen, uitgaande van de in de algemene theorie gelegde grondslagen, in deze leer concreet zouden aangeven, hoe men in praktische en dus gecompliceerde situaties een kostprijs berekent, komt bedrogen uit. Op de kostprijscolleges wordt nooit iets berekend; de in de praktijk werkzame bedrijfseconomie, die in deze School is opgegroeid, staat volledig met zijn mond vol tanden, als hij in een concreet geval moet berekenen, welke kosten voortvloeien uit verschillende overwogen maatregelen. Moderne methoden, welke in de bedrijven worden gebruikt om optimale posities vast te stellen, worden niet behandeld door leden van de Amsterdamse School.

Van meet af aan hebben de bedrijfseconomen kritiek uitgeoefend op de algemene theorie¹⁰). Mogen wij veronderstellen, dat deze kritiek ontspruit aan verontrusting van comptabele aard over de kostprijsbeschouwing in theorie en praktijk? De Limpergiaanse kostprijsstheorie zou dan het feitelijke uitgangspunt zijn van alle kritiek. Maar evenals bij beschouwing van het theoretische uitgangspunt, het kenobject, zoals de Amsterdamse School deze opvat, blijken er bij hen ook misvattingen te bestaan over kosten en kostprijs. Hiervan noemen wij:

1. De kostprijs is de basis voor de aanbiedingsprijs¹¹);
2. Vooral de integrale kostprijs is van belang voor het bedrijfsbeleid;
3. Afschrijven is verbijzonderen over de tijd, d.i. de causale samenhang tussen duurzaam productie-apparaat en productie vaststellen¹²).

Ad. 1. Dit geeft een onvolledig beeld van de werkelijkheid. De producent gaat na, tegen welke prijs hij een bepaald product op de markt kan verkopen, en onderzoekt vervolgens, of hij het goed tegen een zodanige prijs kan maken, dat een winst overblijft. Realiseren bedrijfseconomen zich wel voldoende, dat een bedrijf te maken heeft met een markt?

Ad. 2. Deze stelling belet de Amsterdammers in te zien, dat afhankelijk van de aard van de problemen nu eens alleen de variabele, dan weer variabele en vaste kosten moeten worden bekeken. Het belet hen de kostencomputatie te zien als een flexibele rekentechniek, waarbij in elk afzonderlijk geval wordt onderzocht, in hoeverre de verschillende kostencomponenten door een zekere handeling zullen veranderen. Er wordt onvoldoende rekening gehouden met de moderne programmeringsmethoden.

Ad. 3. Dat van een causale samenhang

tussen het productie-apparaat en de productie geen sprake is, is al eerder opgemerkt¹³). Aanwezigheid van de duurzame produktiemiddelen is slechts een voorwaarde voor de productie. Uit het feit, dat productie niet dwingend uit de aanwezigheid van produktiemiddelen voortvloeit, volgt onmiddellijk, dat er langs theoretische weg geen afschrijvingsnormen zijn op te stellen. Afschrijven is het verdelen van uitgaven over de tijd; volgens regels afhankelijk van het doel van deze verdeling.

4. De leer van de financiering

Het werk van De Lange¹⁴) vinden wij zeer leerzaam en weinig dogmatisch. Het voornaamste punt van onze kritiek is, dat niet duidelijk uit de verf komt, waarom totale financiering boven partiële is te verkiezen op theoretische gronden.

De Lange's motivering in het M.A.B.¹⁵)

¹⁰) Zie hiervoor W. J. van de Woestijne in De Economist van 1959: „Limperg tachtig jaar”, blz. 737 e.v. Zeer illustratief is het citaat uit Limpergs afscheidscollege, dat op blz. 738 is opgenomen: „Toen ik mij in het begin der twintiger jaren moest zetten tot een herziening van een deel van de prijsvormingstheorie hield deze weliswaar een bestrijding in van de gangbare theorie, maar deze theorie was, hoe lang en hoe stevig ook verankerd in de zienswijze van de economen, niet tot de praktijk van het bedrijfsleven doorgedrongen. Het zwaartepunt van mijn taak lag dus minder in de bestrijding van de theorie dan in de positieve opbouw van een nieuwe, normatieve theorie ten behoeve van de praktijk.”

¹¹) H. J. van der Schroeff - De Leer van de kostprijs - Amsterdam 1956, blz. 32.

¹²) Van der Schroeff, blz. 361 - „De probleemstelling van het vraagstuk van de verbijzondering van de capaciteitsoffers kan worden weergegeven als de analyse van de oorzakelijke betrekking tussen de offers der werkeenheden van de ondeelbare productiecapaciteit en de hoeveelheid voortgebracht product ter vaststelling van het aandeel van deze offers in de offers per eenheid product”.

¹³) Bv. A. Heertje - M.A.B. oktober 1960; zie hiervoor noot 5.

¹⁴) A. Th. de Lange - Beleids-elementen in een dynamische financieringstheorie - Leiden 1957.

¹⁵) Vgl. A. Th. de Lange in M.A.B., december 1959, blz. 517: „Enkele opmerkingen over de financieringstheorie van Limperg”.

achten wij onlogisch, omdat hij de verklaringsgrond van de permanente vermogensbehoefte zoekt in de continuïteit van de goederenstroom. Een voortdurende stroom van goederen kan theoretisch hoogstens een permanente behoefte aan vermogen verklaren, maar niet een behoefte aan permanent vermogen. Dit nog afgezien van het ophangen van de kwestie aan het inhoudsloze continuïteitsbegrip¹⁶).

5. De leer van de organisatie

Het meest belangwekkende deel van het wetenschappelijke werk van Limperg ligt misschien wel op dit gebied. Het is evenwel, helaas, niet ondenkbaar, dat dit belangwekkende dusdanig in zijn stelsel ingekapseld is en wordt, dat het schade zal lijden van de aantasting van het stelsel.

Het is hier niet de plaats om diep in te gaan op de werken van onze hoogleraren, tenzij hierdoor een licht wordt geworpen op de gevolgen voor de organisatiestructuur van onze opleiding. Wij volstaan dus ermee op te merken, dat de leer van het producentengedrag en methodes ter bepaling van optimumsituaties voor het bedrijf in 1956 verder waren voortgeschreden, dan uit het boek van Van der Schroeff over kwantitatieve verhoudingen blijkt¹⁷). De introductie van „Business games” aan onze faculteit is echter een belofte voor de toekomst.

Dit laatste geldt ook voor de benaderingswijze van de vraagstukken van leiding en organisatie in het recente werk van Van der Schroeff¹⁸). Recensent Groeneveld karakteriseert dit werk aldus¹⁹): „Dit nieuwe werk van Van der Schroeff wijkt in karakter geheel af van zijn bekende *Leer van de Kostprijs*. Het verschil wordt reeds in de titel tot uitdrukking gebracht, waarin nu de aanduiding „leer” ontbreekt.” En verder: „Van der Schroeff heeft, zoals hij zegt, geen economisch primaat willen stellen. Dat hij toch het gehele organisatorisch terrein bestrijkt, mag gerust een meesterlijke prestatie worden genoemd.” Hiermee zijn wij het geheel eens.

6. De Leer van de arbeidsvoorwaarden

Uit het vervallen van dit vak blijkt een ernstige bezinning op de structuur van onze opleiding. Wij hopen vurig, dat de totale structuur binnen afzienbare tijd het voorwerp van discussies en ingrijpende besluiten van onze hoogleraren zal zijn.

7. De leer van de waarde en winst

En nu, het hoogtepunt, het mooiste paard van de School: de vervangingswaarde, die het belangrijkste thema van dit leerstuk is en van hieruit de hele bedrijfseconomie doortrekt.

De aanhangers van de leer van de vervangingswaarde vatten deze op als een waardeleer, die als zodanig op één lijn staat met vroegere waardetheorieën²⁰). Het spreekt vanzelf, dat een belangrijke peiler van het Amsterdamse bouwwerk wordt weggetrokken, wanneer wordt bewezen, dat deze leer van de vervangingswaarde geen aanvaardbare waardetheorie is. De consequenties daarvan zouden een afzonderlijke beschouwing vereisen.

Van ouds heeft de waardeleer in de economie tot taak zowel het wezen als de hoogte van de waarde te verklaren. Over het wezen van de waarde wordt niet meer gesproken, omdat door de Oostenrijkers duidelijk is aangetoond, dat goederen waarde hebben, omdat ze begeerd worden. Tot de verklaring van de hoogte van de waarde, onderwerp van de moderne prijsleer, heeft de leer van de vervangingswaarde nooit bijgedragen. M.a.w. willen wij de vervangingswaardeleer historisch plaatsen, dan moet zij worden ingedeeld bij de klassieke objectieve waardetheorieën, volgens welke de hoogte van de waarde uit objectieve grootheden, zoals de produktiekosten, kan worden verklaard²¹). Ook Carey bv. sprak reeds over de reproductiekosten. Dat Limperg nog het begrip opbrengstwaarde erbij gehaald heeft, verandert in wezen niets.

Misschien is het beter in het calculeren volgens de vervangingswaarde een vuistregel voor het praktische handelen in bepaalde gevallen te zien. In het algemeen

¹⁶) Vgl. P. A. M. van Philips - *Aspec-ten van het continuïteitsbegrip in de economische analyse* - Haarlem 1962. Men leze ook de recensies van G. L. Groeneveld in het maandschrift *Economie* 1961/62, blz. 537 en A. Heertje in *Orbis Economicus* van april 1962.

¹⁷) H. J. van der Schroeff - *Kwantitatieve verhoudingen en economische proportionaliteit* - Amsterdam 1955. In dit verband wijzen wij op de cursus *mathematische beslis-kunde*, door het Mathematisch Centrum georganiseerd.

¹⁸) H. J. van der Schroeff - *Leiding en Organisatie van het Bedrijf* - Amsterdam 1961.

¹⁹) Vgl. G. L. Groeneveld in de *Economist* van 1962, blz. 560 e.v.

²⁰) Vgl. H. J. van der Schroeff - „Grensnutwaardeleer en vervangingswaardeleer” in *Economie en Maatschappij*. Groningen 1948.

²¹) Men leze bv. de beschouwing door W. J. van de Woestijne in de *Economist* van november 1959.

berust het handelen op een afweging van alternatieven. Slechts in een bijzonder geval zijn de alternatieve kosten gelijk aan de vervangingswaarde. Dit sluit uiteraard niet uit, dat de vervangingswaarde soms als bedrijfspolitiek kengetal naast andere kengetallen te gebruiken is²²⁾.

Wanneer men aan de vervangingswaarde deze betekenis toekent, is de conclusie wellicht gerechtvaardigd, dat de wet van de continuïteit „op grond waarvan iets gehandhaafd blijft, zolang het gehandhaafd blijft”²³⁾ meer weg heeft van een doodgewone dagelijkse ervaring, dan van een fundamenteel wetenschappelijk beginsel.

Aanvechtbare uitspraken zijn ook: a) De door Van der Zijpp weerlegde stelling, dat het offer bij de ruil van reeds geproduceerde goederen gelijk zou zijn aan de produktiekosten, wanneer de vervangingswaarde van de geruilde goederen lager is dan de opbrengstwaarde. „Ruil en produktie zijn twee afzonderlijke handelingen, elk met eigen opbrengsten en kosten”²⁴⁾. b) 25). c) De uitspraak van Limperg²⁶⁾: „Dat de aanbiedingsprijs op basis van de marginale calculatie de winstmarge tot op het uiterste verkleint, ligt in het begrip der marginale calculatie opgesloten. Men kan waarlijk zeggen, dat de winstmarge per definitie tot op de laatste cent wordt uitgemergeld; de produktie wordt immers zover opgevoerd, dat de laatst toegevoegde eenheid niet meer opbrengt dan haar differentiële kosten”. Adriessen²⁷⁾ heeft deze opvatting duidelijk weerlegd, met onvoldoende resultaat overigens. Nog steeds zijn er bedrijfseconomen die in de marginale calculatie een gevaar zien²⁸⁾.

8. Conclusie

De implicaties van ons betoog zijn, dat de bedrijfseconomie, zoals deze op het ogenblik hier gedoceerd wordt, niet het nuttige, belangwekkende en zelfstandige vak is, dat zij zou kunnen zijn en voor de vorming van de student zou behoren

te zijn. In plaats van een vruchtbare aanvulling is de bedrijfseconomie bij ons een verwarringwekkend alternatief voor de student in de economie. Moge de ambivalente positie van dit vak tussen deelwetenschap en strijdigheid met de algemene theorie spoedig herzien worden. Dat de bedrijfseconomie een interessant studiegebied is, is toch belangrijker, dan of het al of niet een wetenschap is. De aanduiding „toegepaste economie” is geen diskwalificatie. Hoe men toepast en, als docent, de toepassing belangwekkend maakt, wettigt pas een waardeoordeel.

Het is ons welkom, als dit artikel aanleiding is tot reacties. Wij zullen ons verheugen, als de pagina's van dit blad de vele standpunten, die stellig onder onze lezers leven, zullen weergeven.

22) Vgl. I. van der Zijpp - De Economist 1960, blz. 174.

23) Vgl. A. Heertje in Orbis Economicus, april 1962, blz. 8.

24) Van der Zijpp, blz. 169.

25) Van der Zijpp heeft erop gewezen, dat „de aanhangers van de vervangingswaardetheorie iets anders onder kosten verstaan dan zij beweren.” Op blz. 2 van De leer van de kostprijs (4e druk) schrijft Van der Schroeff, dat met „het begrip kosten het offer aan waarde door het gemis van het goed veroorzaakt” wordt uitgedrukt. Op blz. 21 daarentegen staat „als kosten zijn alleen die offers aan te merken, die (economisch) onvermijdbaar voor de totstandkoming van het produkt moeten worden gebracht.”

26) Th. Limperg - De gevaren van de leer der marginale kostprijscalculatie - Purmerend 1950, blz. 26.

27) Zie zijn reeds vermelde publikaties.

28) A. Mey - Beschouwingen over kostenproblemen en resultatenanalyse in de bedrijfshuishoudkunde - Leiden 1961, i.h.b. blz. 28 e.v.

Voor minder begaafde studenten II

In het ten stelligste positief bedoelde artikel van de heer R. Schöndorff, komt naar mijn smaak een gedeelte voor dat bepaald minder gelukkig is te noemen.

Betreuenswaardig, daar het overigens een goede suggestie aan de hand doet voor een efficiëntere aanpak van de studie.

Bepaald ongelukkig is het, wanneer niet dié zorgvuldigheid en objectiviteit worden betracht door een student, die de intellectuele vorming bij het onderwijs nastreeft.

De heer Schöndorff stelt dat het merendeel der studenten een minimumprogramma*) afjakkert om aan een norm van 6 jaar te voldoen.

Gaarne zou ik de mogelijkheid open laten, dat er een groep studenten bestaat, die met het oog op interesse en aanpassing aan hun latere carrière, **doelbewust** een keuze heeft gemaakt.

Dat een dergelijk programma niet even zorgvuldig en met veel interesse voorbereid zou worden kan nauwelijks ter discussie gesteld worden.

Indien de heer Schöndorff meent, dat

de vakken van het minimumprogramma niet aan een maatschappelijke behoefte voldoen, dan dient hij deze vakken op hun werkelijkheidszin te testen en met een gefundeerde conclusie te komen.

Dit lijkt mij een degelijker en eleganter aanpak van het vraagstuk dan het discrimineren van een groep studenten, zoals nu gedaan wordt.

R. Kaptijn

*) Een minimumprogramma is klaarblijkelijk een programma van tentamens met minimale voorbereidingstijd. Over de vakken op zich is nog geen oordeel gegeven.

Naschrift:

Het is m.i. voor twijfel vatbaar, dat een groen studenten met het oog op later carrière doelbewust een minimumprogramma zou kiezen. De mogelijkheid daartoe wil ik echter gaarne openlaten. Inzake de waarde van enkele van de genoemde vakken verwijs ik u naar elders in dit nummer.

R. S.

STAPELS
ECONOMIE
vindt U
bij

moderne
boekhandel
bas

leidsestraat 70-72 - tel. 24 8169

Curie-eus

Een econoom uit het zuiden van het land
Verloor onlangs bijkans z'n verstand:
Zijn model brengt optimale welvaart,
Mits elke vrouw maximaal snel baart.
De Curie is bij hem hoofddeterminant.

P.S.

Dominusculus tecum

Een student-recensent van 't Handelsblad
Overschreed onlangs zijn grenzen wat.
De grens, van wat hij van economie begreep,
Was een strook (en niet een streep)
Zo breed, dat hij de kern vergat.

P.S.

Bloempjes

art. 7. Besluit op de Vennootschapsbelasting 1942: „Is een belastingplichtige ontbonden, dan kan de inspecteur bepalen, dat 2 of 3 jaren tezamen als één jaar zullen worden beschouwd.”

„Je neemt veel irrationele bedrijven waar, want niet iedereen heeft hier gestudeerd.”

prof.: „stelt u vooral domme vragen; u weet zelf ook wel dat intelligente vragen uitsluitend gesteld worden om het de docent moeilijk te maken en de boel in de war te sturen.”

W. GRADER

Econ. Drs

repeteert

Doctoraal examen :

Sociale en Bedrijfseconomie

ROERSTRAAT 102 hs

TELEFOON 71 79 15

K. DE POUS

Econ. Drs

repeteert voor

CANDIDAATS- EN DOCTORAAL-EXAMEN

de onderdelen

SOCIALE ECONOMIE EN BEDRIJFSECONOMIE

DIEPENBROCKSTRAAT 18

Telefoon: 71.55.88

W. J. Heydeman

repeteert voor Elementaire Statistiek
Financiële Rekenkunde

leidt op voor Praktijkexamen Boekhouden

WARMONDSTRAAT 1731 AMSTERDAM-W1
TELEFOON 12 18 03

Frese, Hogeweg, Meyer & Hörchner accountants

zoeken contact met

economen

die belangstelling hebben voor een
practische scholing tijdens de duur
van hun universitaire opleiding tot
accountant.

Brieven te richten aan het adres:

Herengracht 500, Amsterdam
telefoon 63611

Opleiding voor

Tentamen en
Praktijkexamen Boekhouden

A. VAN DER KUIJ,

LERAAR M.O. HANDELSW.

Prinsengracht 796 Amsterdam-C., Tel' 22 18 45